

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту
(найменування кафедри)

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

_____ (підпис)
“ ” _____ 2024 р.

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(шифр та найменування спеціальності)
за освітньою програмою «Облік, аудит і податковий консалтинг»
(назва освітньої програми)

на тему: «Облік та контроль розрахунків з бюджетом з податку на додану вартість»

Виконавець:

студентка

Васильків Анна Сергіївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

ст. викладач

(науковий ступінь, вчене звання)

Самострол Світлана Вячеславівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сплата податків суб'єктами господарювання забезпечує формування доходів державного бюджету і одночасно впливає на їх діяльність через використання регулюючої функції податків.

Сучасна економічна ситуація в Україні, її ускладнення в зв'язку з введенням військового стану зумовлює реформування всієї податкової системи та впливає на постійні зміни податкового законодавства, у тому числі щодо питань адміністрування, нарахування, сплати та обліку розрахунків за податком на додану вартість.

Збереження фіскальної ефективності ПДВ, ефективність його контролю, обліку та справляння важливе, як на рівні держави, так і на рівні суб'єктів господарювання. А наявність таких складових обліку та контролю, як - електронний реєстр податкових накладних, система електронного адміністрування ПДВ обумовлює додаткові вимоги до порядку здійснення облікових процедур щодо складання та реєстрації податкових накладних, процесу нарахування та сплати податку до бюджетом та визначає їх особливість і потребує певної систематизації етапів їх реалізації.

Податок на додану вартість є предметом широких дискусій щодо його доцільності та ефективності застосування, наслідків впливу на дохідну частину бюджету країни. В цілому ПДВ має багато вад: неефективне адміністрування, проблеми з відшкодування, високі ризики використання тіньових схем суб'єктами господарювання при визначенні бази оподаткування тощо.

Дослідженням сутності, функцій, механізму справляння та призначення ПДВ приділено значну увагу в працях науковців. Так питаннями, що пов'язані з обліком та формуванням звітності з ПДВ у різні часи займалися такі вітчизняні вчені, як Дзюба, Кушніренко О., Лесько М., Оксенюк О., Подолянчук О., Чирва А. та інші. Неузгодженості з нарахування та сплати ПДВ, в зв'язку з введенням системи електронного адміністрування детально розглядалися у працях Подолянчук О. А., Євсюкової В. В і Дутової Н. В., Дугар Т. Є, Добрик Л. О та інших. Проблеми обліку розрахунків за податками відповідно до

бухгалтерського та податкового законодавства висвітлюють, зокрема, Білуха М.Т. , Василик О.О. , Гарасим П.М. , Десятнюк О.М. , Журавель Г.П. , Гусакова О.С. , Дем'яненко М.Я. , Коцупатрий М.М. , Ковач С.І. , Мельничук В.В. , Сердюк В.М. та інші.

Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування та дослідження теоретичних та практичних особливостей організації обліку і контролю розрахунків з бюджетом з податку на додану вартість, розробка рекомендацій щодо можливостей удосконалення їх організації та здійснення.

Для досягнення поставленої мети було поставлено і вирішено низку завдань, таких як:

- визначення сутності ПДВ як основного бюджетоутворюючого податку;
- огляд сучасного стану адміністрування та первинного обліку ПДВ;
- визначення теоретичних основ організації та проведення зовнішнього та внутрішнього контролю розрахунків з бюджетом з ПДВ;
- визначення існуючої проблематики питань обліку та контролю операцій формування, справляння та сплати ПДВ;
- характеристика діяльності підприємства та його облікової політики, зокрема в частині розрахунків з бюджетом;
- розкриття та оцінка організації та стану обліку розрахунків з бюджетом з ПДВ на підприємстві;
- оцінка стану внутрішнього контролю підприємства щодо розрахунків з бюджетом з ПДВ;
- аналіз фінансового стану підприємства;
- надати пропозиції щодо можливостей удосконалення обліку та контролю розрахунків з ПДВ.

Об'єктом дослідження є існуюча система бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю операцій підприємства щодо розрахунків з податку на додану вартість.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних питань, методичних і практичних завдань, пов'язаних з організацією і веденням обліку, контролю

розрахунків з бюджетом з ПДВ, його адміністрування, проблемні питання теми.

Методи дослідження. Під час написання кваліфікаційної роботи використовувались загальнонаукові та специфічні методи дослідження із застосуванням діалектичного підходу, використання таких загальнонаукових методів пізнання, як поєднання абстрактного й конкретного, індукції, дедукції, аналізу і синтезу, групування й порівняння, конкретизації. У роботі застосовувались такі методичні прийоми контролю, як огляд, документальна перевірка, техніко-економічні розрахунки, аналітичні групування, структурний аналіз, узагальнення, підрахунок.

Інформаційною базою дослідження виступили нормативні та законодавчі документи, що регламентують організацію та ведення бухгалтерського обліку в Україні, НПСБО, МСФО, ПКУ, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених з питань бухгалтерського обліку та контролю операцій розрахунків з ПДВ, економічної теорії, довідково-інформаційні видання, матеріали науково-практичних конференцій з обліку, контролю, аудиту, первинні документи, облікові реєстри, фінасова, податкова та статистична звітність базового підприємства.

Публікація та апробація результатів дослідження. Результати дослідження прийнято до впровадження в діючу практику обліку та внутрішнього контролю базового підприємства. Практична значимість дослідження полягає у поглибленому вивченні економічної сутності, узагальнення теоретико-методологічних підходів адміністрування податку на додану вартість, визначення значення та особливостей його обліку та зовнішнього і внутрішнього контролю, надання рекомендацій щодо поліпшення обліково-аналітичного забезпечення розрахунків з бюджетом з податку на додану вартість.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (51 найменування) та 19-ти додатків. Загальний обсяг роботи становить 84

сторінки. Основний зміст викладено на 78 сторінках. Робота містить 15 таблиць, 20 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі роботи розглянуто сутність та нормативно-правове забезпечення податку на додану вартість, особливості обліку розрахунків з бюджетом з ПДВ та проблемні питання обліку та адміністрування ПДВ.

У другому розділі роботи наведено загально-організаційну характеристику підприємства та його облікової політики, розглянуто та критично оцінено практичні аспекти обліку розрахунків з бюджетом з ПДВ і особливості процесу звітування підприємства з ПДВ з урахуванням специфіки СЕА ПДВ та особливостей автоматизації обліку і звітування підприємства. Надано пропозиції щодо можливостей удосконалення організації обліку шляхом підвищення його аналітичності тощо.

У третьому розділі роботи розглянуто теоретичні та практичні аспекти контролю розрахунків з бюджетом з ПДВ, особливості організації внутрішнього контролю підприємства щодо розрахунків з бюджетом з ПДВ та проведено аналіз прибутковості та платоспроможності ТОВ «СП ЄВРОТРАНС».

ВИСНОВКИ

За обраною темою кваліфікаційної роботи розглянуто теоретичні та практичні питання відповідно до плану роботи.

Дослідження наукових підходів до розкриття сутності ПДВ та норм діючого законодавства дало нам можливість вважати, що: податок на додану вартість є непрямим загальнодержавним податком, складовою ціни товарів і послуг та включає податкові зобов'язання щодо постачання товарів (послуг), податковий кредит щодо постачання товарів (послуг) та зобов'язання перед бюджетом з ПДВ. Економічна сутність ПДВ полягає в тому, що він є частиною

новоствореної вартості, утворюється на кожному етапі виробництва або обігу, а його сума входить до продажної ціни товарів (робіт, послуг) і сплачується кінцевим споживачем. Податок на додану вартість є одним із загальнодержавних податків, який забезпечує стабільність грошових надходжень до державного бюджету.

ПКУ нормативно закріплює позицію бухгалтерського обліку як єдиної інформаційної бази щодо розрахунків з бюджетом з податку на додану вартість.

Податковий облік ПДВ характеризується наявністю окремих правил щодо: відображення в обліку податкового зобов'язання та податкового кредиту з врахуванням правила першої події; формування окремих первинних документів обліку, за якими оформлюють операції з ПДВ (податкова накладна, розрахунок коригувань до податкової накладної, митні декларації (на імпорт і експорт); окремі правила коригування сум податкового зобов'язання та податкового кредиту – за окремим первинним документом (розрахунок коригувань до податкової накладної); окремий реєстр аналітичного обліку ПДВ у формі Реєстру виданих та отриманих податкових накладних; окрема форма звітності - декларація з ПДВ та додатки до неї.

Розвиток інформаційних технологій та зміни податкового законодавства мають безпосередній вплив на облік розрахунків з податків, його організацію та методику, а також на процеси, пов'язані зі складанням та поданням податкової звітності. Облік, контроль і оподаткування з ПДВ мають низку особливостей, що зокрема обумовлено можливостями автоматичного адміністрування даного податку, автоматизованого процесу подання накладних і декларацій, що має певні переваги. Однак, незважаючи на позитивний вплив, існують окремі фактори, які мають певний негативний вплив, такі як: постійні зміни у законодавстві, реформуванні податкової системи, ручне втручання в СЕА, тощо можуть негативно впливати на своєчасність сплати платниками даного податку, хоч і в короткотерміновому періоді.

Тому розроблена ефективна система внутрішнього контролю розрахунків з бюджетом за ПДВ дозволить мінімізувати фінансові санкції фіскальних

органів, забезпечить фінансову стійкість та економічне зростання підприємств, сприятиме розвитку підприємницької діяльності.

Об'єктом дослідження обрано транспортне підприємство міста Одеси - ТОВ «СП ЄВРОТРАНС», яке займається перевезенням небезпечних вантажів по території України та за її межами. До таких небезпечних вантажів за якими надаються послуги перевезень підприємством відносяться скраплений вуглекислий газ, дизельне пальне та бензин. Перебуває на податковому обліку ДПП в Приморському районі Головного управління ДПС в Одеській області, було зареєстровано в серпні 2017 року. Засновником підприємства є іноземна компанія Угорщини. Бенефіціарним власником - громадянин Румунії.

Бухгалтерський облік веде бухгалтерія на чолі з головним бухгалтером.

Процес обліку автоматизовано і ведеться в комп'ютерній програмі «1С: Підприємство 8.3». Документообіг з контрагентами, банками, контролюючими органами здійснюється виключно в електронному вигляді з використанням ЄЦП та таких сервісів і програм як: «Вчасно» та «М.Е.Дос». Інформація, яку підприємство формує у програмі М.Е.Дос дозволяє використовувати спеціальні звіти для аналізу ПДВ – обліку: реєстр податкових документів, звірка документів з ЄРПН, звірка з реєстраційним лімітом ДПС, реєстр виданих та отриманих податкових накладних, створення податкових накладних, податкові декларації з ПДВ. Також підприємство активно користується Електронним кабінетом платника податків, особливо щодо обліку, моніторингу та контролю операцій з розрахунків з податку на додану вартість.

В якості операцій підприємства за якими виникає право на податковий кредит є придбання палива, запасних частин, проведення ремонту та обслуговування автомобільного транспорту. Нарахування податкових зобов'язань з ПДВ здійснюється за операціями щодо надання послуг з перевезення вантажів. Послуги надаються на підставі відповідних договорів між замовниками послуг та підприємством. Оскільки послуги підприємства надаються, як в як в Україні, так і за її межами то ПДВ нараховується за різними ставками (20% та 0%). Для складання декларації з податку на додану вартість ТОВ «СП ЄВРОТРАНС» формує реєстр виданих та отриманих

податкових накладних, який накопичений протягом звітного місяця у програмі М.Е.Дос.

Оскільки, більша частина послуг з перевезення вантажів підприємством здійснюється за межами України, які оподатковуються за 0% ставкою ПДВ, сума податкового кредиту на базі операцій з обслуговування вантажівок має значну вагу та суми з формування податкового кредиту, то підприємство. Як правило має від'ємне значення з ПДВ та достатню суму реєстраційного ліміту. Але своє право на відшкодування ПДВ з бюджету повною мірою не використовує.

В цілому організацію та ведення обліку підприємства можливо вважати задовільним, однак, вважаємо за доцільне надати низку рекомендацій, які дозволять підвищити його якість.

Рекомендуємо додатково включити до складу елементів облікової політики підприємства окремі положення для обґрунтування процесу ціноутворення, та виділити розділ «Організація обліку податкових платежів», що повинно відповідати нормам чинного законодавства й висвітлювати ті моменти, які відсутні в ПКУ та розширити перелік субрахунків обліку. Ввести до робочого плану рахунків субрахунки обліку: 315/ПДВ; 3611 «Розрахунки з вітчизняними покупцями з ПДВ 20%» та 3612 «Розрахунки з вітчизняними покупцями з ПДВ за нульовою ставкою»; авансові рахунки для обліку розрахунків із контрагентами, рахунки обліку авансів 371 «Розрахунки за виданими авансами» і 681 «Розрахунки за авансами одержаними», що дасть змогу здійснювати поточний контроль правильності нарахування податкових зобов'язань і податкового кредиту.

Контроль правильності, повноти та своєчасності нарахування та сплати ПДВ має важливе значення для суб'єктів господарювання, так як має на меті зниження податкових ризиків, які в свою чергу можуть призвести до збільшення фінансових витрат.

В роботі проаналізовано етапи контролю розрахунків з бюджетом з ПДВ, ключові підходи щодо податкових перевірок розрахунків з ПДВ та внутрішнього контролю, переваги та недоліки системи електронного

адміністрування податку на додану вартість (СЕА ПДВ), яка призначена для безперервного оперативного контролю формування податку на додану вартість з метою запобігання зловживань шляхом незаконного отримання відшкодування ПДВ із бюджету.

Правильно організований внутрішній контроль на підприємстві дає змогу слідкувати не тільки за правомірним оприбуткуванням, відповідальним зберіганням, раціональним використанням ресурсів, а і своєчасністю та повнотою розрахунків з бюджетом по податках та платежах.

Внутрішній контроль щодо розрахунків з бюджетом з ПДВ здійснюється в рамках професійної діяльності бухгалтерської служби, тобто окремої особи, яку б наділено було контрольними повноваженнями на підприємстві не виділено.

Цільова направленість внутрішнього контролю розрахунків з ПДВ полягає в оцінці відповідності нормам податкового законодавства податкової звітності з ПДВ; виявлення та аналіз порушень у частині нарахування та сплати ПДВ, профілактика порушень щодо нарахування та сплати ПДВ.

В роботі запропонована модель організації внутрішнього контролю розрахунків з ПДВ. Внутрішній контроль розрахунків за ПДВ стає більш ефективним за рахунок конкретизації етапів (стадій) його проведення, а розробка форм робочих документів суб'єкта внутрішнього контролю є невід'ємним елементом такого контролю та окремої перевірки, і слугує для того, щоб допомогти підприємству здійснити внутрішній контроль за нарахуванням та сплатою ПДВ.

Також вважаємо доцільним приділяти більшу увагу питанням попереднього контролю щодо підбору контрагентів, включаючи збір інформації про контрагентів з яким підприємство планує працювати, контроль правильності оформлення господарських відносин з контрагентом. І даний напрям контролю повинен відбуватись на рівні роботи менеджерів та керівництва підприємства.

Важливе значення для покращення результатів внутрішнього контролю має можливість залучення та об'єднання зусиль фахівців, які спеціалізуються на

перевірках правильності нарахування та своєчасності сплати податків, тобто фахівців у галузі податкового контролю та незалежного податкового аудиту, які можуть бути залучені управлінським персоналом підприємства, його власником для підвищення ефективності внутрішнього контролю, попередження втрат.

Ефективна система внутрішнього контролю розрахунків з бюджетом за ПДВ дозволить мінімізувати фінансові санкції фіскальних органів, забезпечить фінансову стійкість та економічне зростання підприємств, сприятиме розвитку підприємницької діяльності.

За даними проведеного аналізу встановлено наступне.

Аналіз динаміки прибутку ТОВ «СП ЄВРОТРАНС» за 2021-2023 роки свідчить, що в діяльності підприємства відбуваються постійні коливання в прибутку (збитку) від основної операційної діяльності, хоча при цьому спостерігається постійне збільшення як собівартості наданих послуг так і витрат від іншої операційної діяльності. Доходи від іншої операційної діяльності майже відсутні. Тому, вважається доцільним, рекомендувати керівництву підприємства звернути увагу на іншу операційну діяльність й прийняти зважені управлінські рішення щодо оптимізації витрат від даного виду діяльності та також оптимізувати витрати від основної операційної діяльності.

Діяльність ТОВ «СП ЄВРОТРАНС» у 2021 році та у 2023 році є рентабельною, а у 2022 році підприємство було збитковим. Тобто підприємству необхідно приймати кардинальні міри щодо оптимізації витрат, що дасть змогу збільшити його прибутковість та уникнути збитковості.

Оцінка ліквідності підприємства відображає низький рівень платоспроможності підприємства, оскільки коефіцієнт загальної ліквідності впродовж аналізованого періоду не відповідає нормативному значенню та спостерігалась тенденція щодо погіршення ситуації відносно до 2021 року.

Підприємству слід постійно досліджувати структуру оборотних активів та не допускати непомірного накопичення коштів в запасах та дебіторській заборгованості. Для підвищення рівня платоспроможності підприємству необхідно прискорити погашення дебіторської заборгованості, акумулювати на

рахунках грошові кошти, які необхідні для покриття поточних зобов'язань, не допускати простроченої кредиторської заборгованості, що призводить до зростання фінансових витрат.

За період, який аналізувався на підприємстві відбулось прискорення оборотності оборотних коштів з 2 обертів у 2022 році до 2,4 обертів у 2023 році. Дані зміни відбулись за рахунок прискорення оборотності запасів та інших оборотних активів. При цьому оборотність засобів у розрахунках уповільнилась. Оборотність грошових коштів та їх еквівалентів за аналізований період майже не змінювалась й залишилась на рівні 2022 року.

Підприємство при наявності коливань в прибутковості (2021 рік – прибуток, 2022 рік – збиток, 2023 – прибуток) та при вкрай низькому рівні платоспроможності намагається покращити ситуацію за рахунок підвищення рівня ділової активності, тобто прискорення оборотності оборотних коштів та кредиторської заборгованості.

Прискорити оборотність коштів в розрахунках можливо за рахунок покращення розрахункової політики підприємства, а це покращення в свою чергу допоможе покращити платоспроможність підприємства ТОВ «СП ЄВРОТРАНС».